

Uhtuan maakuntapäivien (1920) vaiheet neuvostokarjalaisittain

Toisaalla tässä aikakauskirjassa on tarkasteltu itärajan takaisia 1920-luvun alkupuolen vaiheita, kohokohtana Uhtuan maakuntapäivät — kuten uskon — karjalaisessa eli karjalaiskansallisessa valossa. Oma mielenkiintoni on kuulla toistakin osapuolta eli katsastaa, miten Neuvosto-Karjalan kirjallisuus suhtautuu noihin, nyt jo 60 vuoden taakse jääneisiin historiallisiin tapahtumiin. Silmäilemme kahden tunnetun, tässäkin lehdessä esitellyn neuvostokarjalaisen kirjailijan teosta: Nikolai Jaakkolan »Selville vesille», Petroskoi 1968, ja Antti Timosen »Me karjalaiset», Petroskoi 1971.

Kirjailijoilla on tietenkin aito neuvostoliittolainen historiannäkemyks. Karjalaisten tuolloiset omat valtiolliset pyrkimykset, sekä itsenäisyyteen että Suomeen liittymiseen tähtäävät, nähtiin sen mukaisesti Suomesta käsin provosoituna vastavallankumouksellisenä ja siten neuvostohistori-an kirjoituksen ankarasti tuomitsemana toimintana. Jaakkolan mukaan suomalaiset olivat Uhtualla vain näennäisesti »havainnoitsijoina» antaen karjalaisten muka itse päättää omista asioistaan. Suomen hallituksen »lähettiläs» Tuisku oli jopa perustanutkin Vienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan. Timonen puolestaan sanoo, ettei lavastetussa Uhtuan hallituksessa ollut Karjalan raatajarahvaasta kehtään. Sen jäsenet olivat kaikki joko suomalaisia tai karjalaisyyntisiä suomalaisia kauppiaita.

Timonen haluaa myös vetää historiallisia lankoja Uhtualla nykyisyyteen, äskeiseen Vietnamin sotaan asti. Hänen mielestään näet tuo maailman mielipiteen jakanut ideologinen ja aseellinen taistelu — jos kohta mittakaavaltaan suurempana — »muistuttaa hämmästyttävän paljon Karjalan oloja puolisen vuosisataa sitten... Uhtuan ja Saigonin marionettihallituksia erottaa toisistaan vain puolen vuosisadan välinen aika...» (s. 194). Terijoen hallitusta hän ei tähän liitä.

Kummankin kirjailijan kerronta on elävää, ilmeisesti osaksi poikasena koettuihin omiin mielikuviin, osaksi mukana olleiden miesten kertomuksiin rakentuvaa. Muistaakseni Timosen teksti on historian johdonmukaisen kulunkin kannalta varsin virheetöntä. Hän paikoin tukee sanomaansa jopa asiakirjoilla. (Käytettävissäni ei juuri nyt ole Timosen teosta; esittelin sen KH:ssa n:o 11—12/1973.) Sen sijaan Jaakkola on epätarkempi. Eräät tapahtumat ovat hänellä sekaantuneet toinen toisiinsa, mutta silti juonen kulka sen paremmin haittaamatta.

Jaakkolalle näyttää käyneen erehdys jo maakuntapäivien puheenjohtajan (puhemiehen) kohdalla, jota hän nimittää punapartaiseksi Napsun Jyrkiksi. Hän kertoo tämän osallistuneen myös Vienan Kemin helmikuiseen karjalaiskokoukseen 1919 (ss. 39 ja 133). Kemissä nimikkohallituksensa pääksi valittu Jegor Lesojev (Lesonen) ja Uhtuan puhemies, Amerikan kävijä Yrjö Lesonen ovat kuitenkin tiittävästi eri henkilöitä. Liikanimen Jaakkola sanoo tulleen Amerikoista Jyrkin tuomana ja snapsia tarkoittavana: Otetaanpas taas napsut! Jegor Lesojev ei liene käynyt Amerikassa. — Mitä sanovat parran väristä ja liikanimestä Vuokkiniemen Lesosten tuntijat? Kumpaan Jaakkolan tuntomerkit käyvät?

Muista sekaannuksesta mainittakoon vielä ensimmäisten ja toisten maakuntapäivien, Uhtuan ja Vuokkiniemen, istuntojen ajanmääritystä koskeva. Jaakkolan mukaan »ministerit» ja »havainnoitsijat» pakenivat kipun kapin bolshevikkeja kesken kokouksen Vuokkiniemelle. Siellä he pitivät omia maakuntapäiviään ja tekivät päätöksiä Suomeen liittymisestä ja hallituksen muodostamisesta.

Talonpoikainen kansanjohtaja, sissipäällikkö Vasili Levo-nen Tunuulta, jota kutsuttiin myös Ukki Väinämöiseksi.

Sitten he muka palasivat takaisin Uhtualle saadakseen päätöksillään maakuntapäivien vahvistuksen.

On kuitenkin muuan vaihe Karjalan poliittisessa historiassa, jota neuvostokarjalaistenkin on työlästä sijoittaa neuvostohistorian kehyksiin. Kysymys on Karjalan viimeisestä kansannoususta. »Tunkuan selkosista se levisi metsäpalon tavoin kylästä kylään» (s. 235). Muistaakseni Timonenkin on samalla kannalla kuin Jaakkola. Karskisti he tosin aluksi yrittävät puhua valkoisten raa'asta bandiittikapinasta ja suomalaisten interventiosta, maahantunteutumisesta. Mutta, mutta... Lainatkaamme Jaakkolaa (ss. 233—234): »Jos vuoden 1921—22 traagilliset tapahtumat luonnehditaan vain interventioksi, jää silloin monta seikkaa hämärän peittoon. Ja se ei voi olla vaivaamatta. Miten on selitettävissä, että niin sanotuissa Metsäsissirykmentissä ja Vienan rykmentissä oli yli kaksi tuhatta karjalaista? Voidaan sanoa, että heidät otettiin väkipakolla tai että heitä vedettiin nenästä, mutta riittääkö se? Miten on selitettävissä, että monen monet entisen Karjalan vapaachtoisen otrjadin (rykmentin) miehet, jotka olivat syksyllä 1918 karkottamassa valkosuomalaisia kotiseudultaan, nousivat nyt yhdessä näiden kanssa kapinaan neuvostotasavaltaa vastaan?»

Voitto Setälä

YKKÖNEN alallaan
SOINTU poppanakude
LANKATALO AINO-PIRTTI KY
 55800 Imatra 80
 Puh: 954-31122

Ruotsin Lottajärjestö perustettiin Suomen Lottajärjestön esikuvan mukaan vuonna 1924. Nykyisin on järjestöllä noin 55 000 jäsentä. Lisäksi on lottatyttöjä lähes 13 000. Koulutustoiminta on vilkasta. Iltakurssien lisäksi pidetään mm. kesäleirejä ja lottia osallistuu myös puolustusvoimien sotaharjoituksiin, kertoo Christine Barke, maan lottajärjestön puheenjohtaja.